

Zpráva o zahájení a dosavadním průběhu Národního programu výzkumu I (aktualizovaná verze podle připomínek pracovní skupiny pro koordinaci NPV I ze 4.10.2005)

1. Úvod

Národní program výzkumu I (dále jen NPV I) byl připraven s využitím návrhu Národního programu orientovaného výzkumu a vývoje (NPOVaV), který vycházel z Národní politiky výzkumu a vývoje ČR schválené vládním usnesením č.16/2000. Cílem tohoto národního programu bylo zajistit prostředky na financování výzkumu, který byl nezávislými experty určen jako nejdůležitější pro hospodářský a sociální rozvoj České republiky a který je v naší zemi řešen na kvalitní úrovni. Návrh tohoto původního programu (tj. NPOVaV) vzala vláda usnesením č. 517/2002 na vědomí a uložila ministru školství, mládeže a tělovýchovy ve spolupráci s příslušným místopředsedou vlády a ostatními vedoucími ústředních orgánů státní správy předložit vládě na jeho základě návrh Národního programu výzkumu I. Tento nový návrh již měl sladit původní dokument s nově přijatými právními předpisy a mezinárodními závazky, především se zákonem č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje, nařízením vlády č. 267/2002 Sb., o informačním systému výzkumu a vývoje a nařízením vlády č.461/2002 Sb., o účelové podpoře výzkumu a vývoje. Změny vnějších podmínek vyplynuly především z postupného začleňování České republiky do Evropského výzkumného prostoru v rámci příprav na vstup do EU a z přípravy Memoranda o porozumění mezi Evropskými společenstvími a Českou republikou o přidružení České republiky k 6. Rámcovému programu výzkumu, vývoje technologií a demonstrační činnosti na období 2002-2006.

Národní program výzkumu I, který předložilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) ve spolupráci s Radou pro výzkum a vývoj (RVV) na základě úkolů vyplývajících z usnesení vlády č. 517/2002 byl schválen vládou usnesením č. 417/2003 s tím, že bude zahájen v roce 2004 a že urychleně budou zahájeny přípravy Národního programu výzkumu II (NPV II).

Tématická náplň NPV I byla ve značné míře převzata z NPOVaV a odráží ve svých příslušných částech, tzn. tématických a průřezových programech, tehdy platnou národní politiku výzkumu a vývoje. Tato tématická náplň byla určena špičkovými domácími odborníky prostřednictvím metody „technology foresight“ v rámci zakázky, kterou MŠMT udělilo Technologickému centru AV ČR.

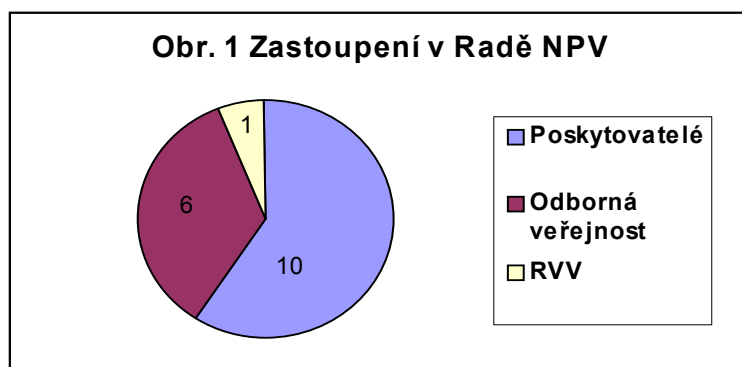
2. Koordinace NPV I

Národní program výzkumu je koordinován na dvou úrovních:

- a) Radou Národního programu výzkumu (dále Rada NPV), která je poradním orgánem MŠMT, které je koordinátorem Národního programu výzkumu I. Rada se řídí Statutem a jednacím řádem rámcově schváleným usnesením č. 417/2003. Úkoly a cíle této rady jsou uvedeny v příloze II výše zmíněného usnesení vlády .
- b) Pracovní skupinou pro koordinaci NPV I, která zajišťuje koordinaci řízení jednotlivých částí NPV I na úrovni příslušných ředitelů odborů jednotlivých poskytovatelů.

Rada NPV je složená ze zástupců ministerstev plnících roli poskytovatelů, Akademie věd České republiky, poradního orgánu vlády (RVV) a ze zástupců odborné veřejnosti. Pracovní skupina pro koordinaci NPV I je složená ze zástupců státní správy, RVV a zástupců odborné veřejnosti. Seznam členů Rady a pracovní skupiny NPV I je uveden v příloze 1. Na tuto koordinační strukturu pak navazuje řídicí struktura na úrovni poskytovatele. Řízení na úrovni poskytovatele a nižší usnesení vlády č. 417/2003 neupravuje a je tedy na poskytovateli,

spravuje-li více než jednu samostatně financovanou část NPV I, zda bude mít jednu společnou radu programů či nikoliv.

Seznam poskytovatelů v rámci NPV I, včetně jeho tématické struktury je uveden v tabulce 1. Z tabulky je patrné, že jednotlivé tématické a průřezové programy se dále dělily na další části, tzv. podprogramy.¹ Finance na NPV I byly alokovány až na úroveň podprogramů.

Tabulka I Struktura Národního programu výzkumu I

Tématické programy (TP)	Podprogramy	kód v CEP	poskytovatel
1. Kvalita života (TP1)	1. Zdraví obyvatel (TP1-DP1)	1A	Ministerstvo zdravotnictví
	2. Kvalitní a bezpečná výživa (TP1-DP2)	1B	Ministerstvo zemědělství
	3. Krajina a sídla budoucnosti* (TP1-DP3)	1C	Ministerstvo životního prostředí
	4. Životní prostředí a ochrana přírodních zdrojů (TP1-DP4)	1D	
2. Informační společnost (TP2)	1. Inteligentní systémy pro rozhodování, řízení a diagnostiku (TP2-DP2)	1E	Akademie věd České republiky
	2. Management informací a znalostí (TP2-DP2)		
	3. Komunikační infrastruktura a technologie (DP2-TP3)		
	4. Počítačové modelování a návrh systémů a procesů (TP2-DP4)		
3. Konkurenceschopnost při udržitelném rozvoji (TP3)	1. Bezpečná a ekonomická doprava (TP3-DP2)	1F	Ministerstvo dopravy
	2. Využití přírodních zdrojů (TP3-DP6)	1G	Ministerstvo zemědělství
	3. Výrobní procesy a systémy (TP3-DP1)	1H	Ministerstvo průmyslu a obchodu (POKROK)
	4. Stavby a konstrukce (TP3-DP3)		
	5. Nové materiály (TP3-DP4)		
	6. Nastupující technologie (TP3-DP5)		
4. Energie pro ekonomiku a společnost (TP4)	1. Bezpečná a efektivní jaderná energetika (TP4-DP1)	1I	Ministerstvo životního prostředí
	2. Energetická i neenergetické využití uhlí a uhlíkatých surovin (TP4-DP2)		
	3. Racionální využití energie a obnovitelné energetické zdroje (TP4-DP3)		

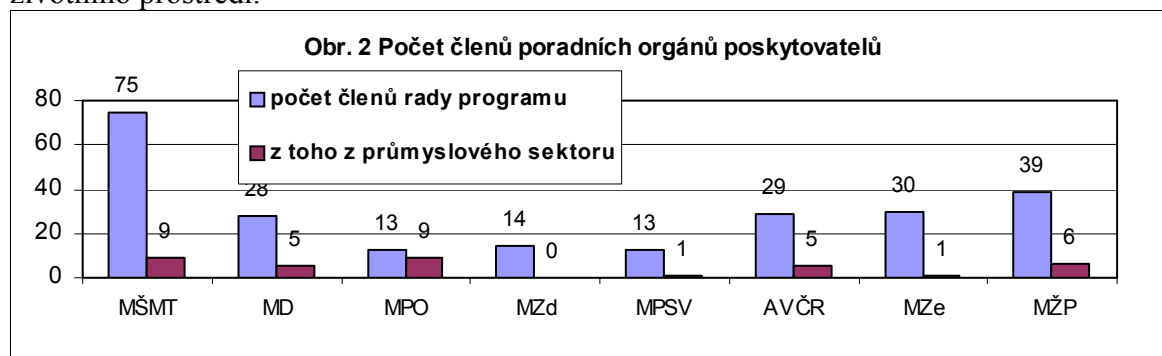
¹ Podprogramy jsou části tématických nebo průřezových programů NPV I, na které jsou v návrhu tohoto programu, schváleném usnesením vlády č. 417/2003, vyčleněny finanční prostředky a které jsou řízeny jedním poskytovatelem.

5. Moderní společnost a její proměny (TP5)	1. Výkonově orientovaná, bezpečná, evropsky integrovaná společnost a její mezinárodní vazby (TP5-DP1)	1J	Ministerstvo práce a sociálních věcí	
	2. Sociální soudržnost, sociální diferenciací a národní identita (TP5-DP2)			
Průřezové programy (PP)				
1. Lidské zdroje pro výzkum (PP1)	1. Podpora začínajících pracovníků výzkumu a vývoje (PP1-DP1)	1K	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	
	2. Lidské zdroje pro výzkum (PP1-DP2).Podprogram nebyl realizován	1L		
2. Integrovaný výzkum	1. Výzkumná centra (PP2-DP1)	1M		Akademie věd České republiky
	2. Informační infrastruktura výzkumu (PP2-DP2)	1N		
	3. Podpora projektů cíleného výzkumu (PP2-DP3)	1Q		
3. Regionální a mezinárodní spolupráce ve výzkumu	1. Regionální spolupráce (PP3-DP1)	1P	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	
	2. Programy mezinárodní spolupráce (PP3-DP2)			

* MZe vypsal veřejnou soutěž pro zemědělskou tématickou oblast v této části programu

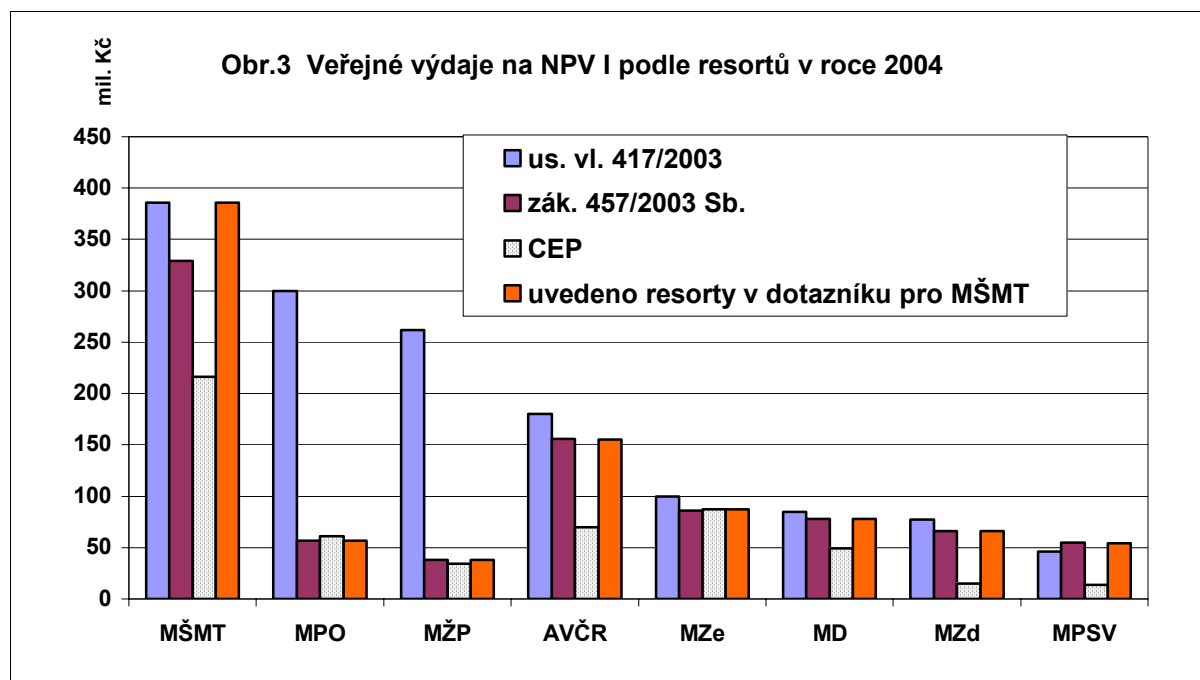
Koordinace jednotlivých poskytovatelů probíhala poměrně hladce a komunikace byla bezproblémová. Podstatným nedostatkem bylo minimální personální zabezpečení této koordinace, které daleko zaostalo za představami z období přípravy NPOVaV. Z těchto důvodů nebyla ani vytvořena žádná informační jednotka NPV I. Vzhledem k velmi rozdílné tématické orientaci jednotlivých tématických a průřezových programů, by se i při optimálním personálním zajištění koordinace NPV I obtížně dařilo jednotně administrovat a hlavně hodnotit navzájem odlišné jednotlivé části tohoto národního programu. Proto nebylo v rámci celého NPV I k jednotné hodnotící metodice na projektové úrovni přistoupeno.

Na obrázku 2 je uveden počet členů poradních orgánů jednotlivých poskytovatelů a zároveň je i uvedeno kolik z nich je z průmyslového (případně uživatelského) sektoru. Z obrázku je patrné, že pouze Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO) má výrazný podíl zástupců průmyslové nebo uživatelské sféry. MŠMT, Ministerstvo životního prostředí, Akademie věd ČR a Ministerstvo dopravy má počet zástupců této sféry větší než jednoho a ostatní resorty mají buď jednoho nebo dokonce žádného zástupce průmyslové (uživatelské) sféry. Nejvíce členů poradních orgánů má samozřejmě MŠMT (financuje největší část NPV I), nad 25 členů mají i poradní orgány Akademie věd a resortu dopravy, zemědělství a životního prostředí.

3. Financování NPV I na úrovni poskytovatelů v letech 2004 a 2005

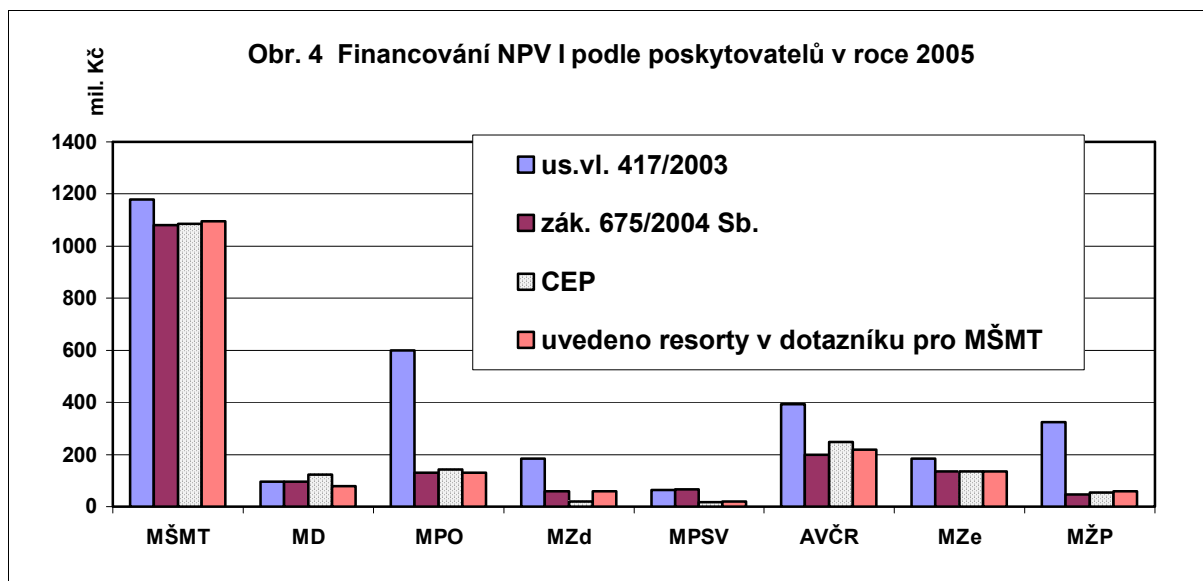
Financování NPV I bylo v jeho návrhu schváleném usnesením vlády č. 417/2003 plánováno až do jeho ukončení v roce 2009. Avšak u veřejných financí na tento program došlo postupně k řadě úprav, především prostřednictvím zákonů o státním rozpočtu ČR na následující léta. V obrázcích 3 a 4 jsou pro roky 2004 a 2005 uvedeny výdaje z veřejných rozpočtů jednotlivých resortů na NPV I podle usnesení vlády č. 417/2003, výdaje poskytovatelů v závazném ukazateli státního rozpočtu ČR pro NPV I v zákoně o státním rozpočtu České republiky, celková účelová podpora z veřejných prostředků na všechny programy NPV u daného poskytovatele v příslušném roce (údaj ke dni 30.5.2005 z Centrální evidence projektů výzkumu a vývoje tj. části informačního systému VaV) a údaje o prostředcích z veřejných zdrojů, vyčleněných na NPV I, sdělené resorty v lednu až únoru 2004 respektive v lednu až únoru 2005. Výše závazného ukazatele na NPV I v rozpočtové kapitole příslušného resortu a údaje o prostředcích z veřejných zdrojů poskytnutých na NPV I zaslali poskytovatelé koordinátorovi pro rok 2004 (viz obr.3, zasláno v únoru 2004). Údaje uvedené v dotazníku pro koordinátora je třeba brát jen jako hrubou informaci o tom, o jaké objemy financí se soutěžilo ve vypsáných veřejných soutěžích v rámci NPV I počátkem roku 2004. Navíc řada poskytovatelů v následujícím období tyto údaje měnila.

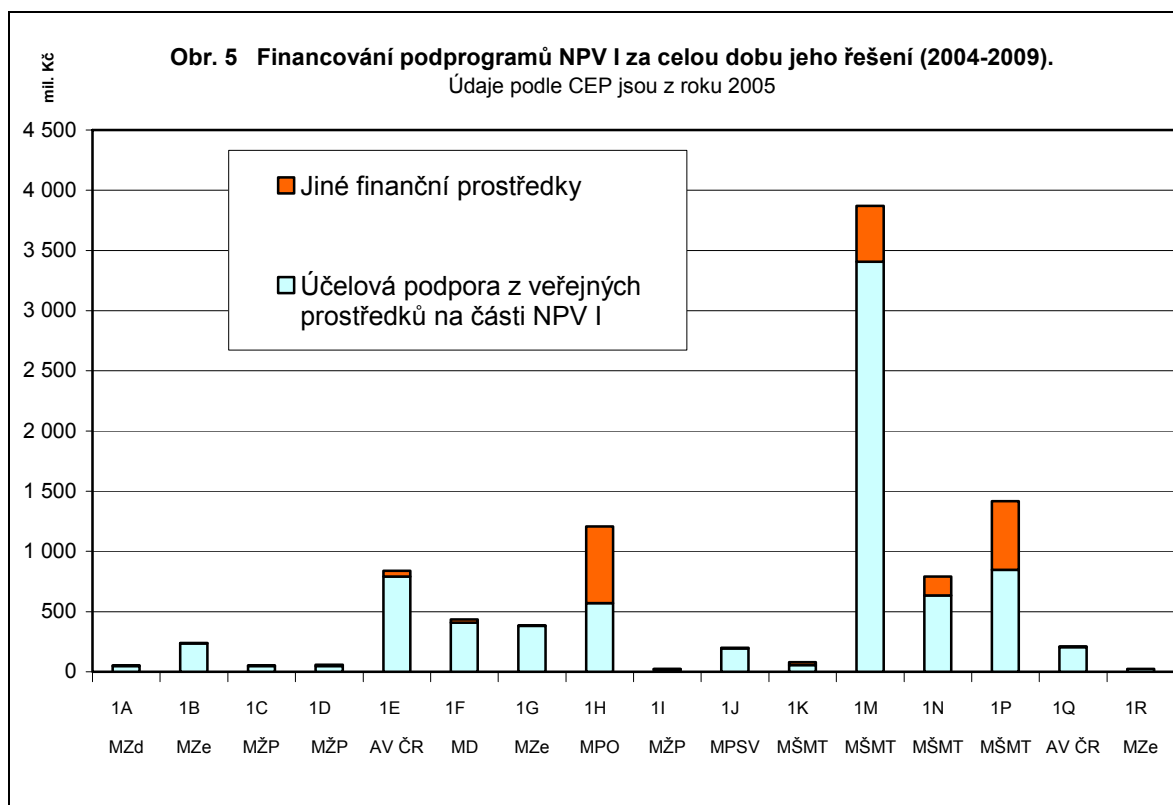
Podle údajů z účetnictví resortů² (viz pozn.), které poskytlo MF ČR, jsou částky skutečně čerpané na programy NPV I v roce 2004 v jednotlivých resortech ve velmi dobré shodě z údaji převzatými z CEP.

V obou sledovaných letech, tj. 2004 i 2005, se projevuje u některých poskytovatelů značný rozdíl mezi výdaji plánovanými podle usnesení vlády č.417/2003 a státním rozpočtem, týká se to především MPO a MŽP.

²) Skutečné čerpání prostředků na NPV I na rok 2004 v mil. Kč: MŠMT čerpalo 214mil.Kč; MPO 56 mil.Kč; MŽP 33 mil.Kč; AV ČR 71 mil.Kč; MZe 87 mil.Kč; MD 48 mil.Kč; MZd 19 mil.Kč; MPSV 13 mil.Kč

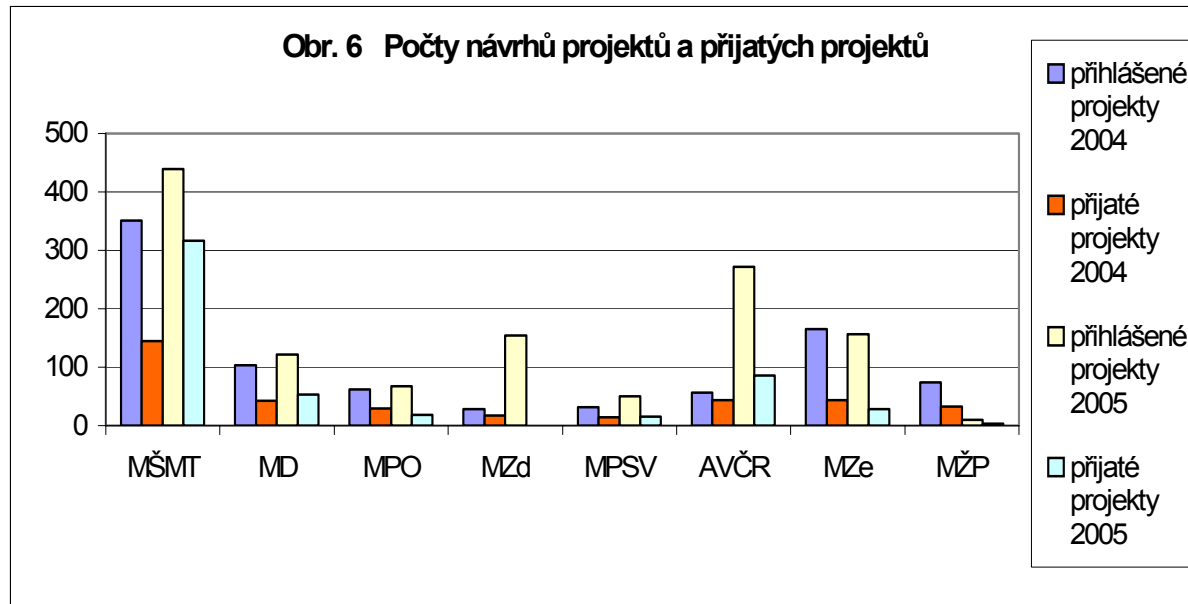
Rovněž bylo vyhodnoceno (viz obrázek 5) jaká část finančních prostředků z celkových uznaných nákladů na projekty daného podprogramu NPV I bude financována z jiných zdrojů než z účelové podpory z veřejných prostředků na podprogramy NPV I. Tento rozdíl by měl indikovat především prostředky z neveřejných zdrojů plynoucí do NPV I, i když v některých případech nelze vyloučit i to, že do celkových uznaných nákladů jsou uvedeny i další rozpočtové prostředky.

4. Vyhlášení veřejných soutěží v letech 2004 a 2005

Jak vyplývá z usnesení vlády č. 417/2003 budou vypsány veřejné soutěže na NPV I pro léta 2004 a 2005. Poté již bude NPV I pouze dobíhat, aniž by byly vypsány nové veřejné soutěže. Obrázek 6 uvádí, kolik projektů se přihlásilo do veřejné soutěže a kolik bylo vybráno k financování jak v roce 2004, tak i v roce 2005. Tyto údaje byly poskytnuty koordinátorovi (MŠMT) jednotlivými resorty. Jak z obrázku 6 vyplývá některé resorty (MZd a MŽP) neměly ještě k 1.4. 2005 vyhodnoceny veřejné soutěže na tento rok. U jednotlivých resortů nedošlo k výrazným rozdílům mezi oběma roky až na dvě výjimky:

- MŠMT zahájilo v roce 2005 financování asi dvojnásobku projektů oproti předchozímu roku. Zatímco v roce 2004 bylo přijato 145 projektů, o rok později již 316. V roce 2005 se u tohoto poskytovatele snížil podíl odmítnutých návrhů projektů (skoro 59% odmítnutých z přihlášených v roce 2004 vs. jen 28% v roce 2005). Přitom suma veřejných prostředků na NPV I vzrostla v rozpočtové kapitole MŠMT téměř třikrát. Důvodem nárůstu financí je především zahájení podprogramu Výzkumná centra, kde je sice malý počet projektů, ale ty jsou financovány vysokými finančními prostředky na jeden projekt.
- Do podprogramů financovaných z rozpočtové kapitoly AVČR se přihlásilo nejvíce návrhů projektů v roce 2005. Důvodem je patrně přitažlivost nově vypsánoho podprogramu Podpora projektů cíleného výzkumu v letošním roce. Proto je v roce 2005 u částí NPV I, kde je poskytovatelem AV ČR, nejvyšší podíl odmítnutých návrhů projektů v historii tohoto národního programu a to 70,5%.

V tabulce 2 jsou uvedena data vyhlášení veřejných soutěží. Jako včasné vyhlášení veřejné soutěže se považuje takové vyhlášení, ke kterému došlo v jakýkoliv den kalendářního roku předcházejícího tomu, ve kterém má být projekt zahájen.

Tabulka 2 Data vyhlášení veřejných soutěží na podprogramy NPV I

číslo NPV I	části	podprogram	poskytovatel	datum vypsání veřejné soutěže na zahájení projektů v roce 2004	Datum vypsání veřejné soutěže na zahájení projektů v roce 2005
1.		TP1-DP1	MZd	3.3.04	1.12.04
2.		TP1-DP2	MZe	2.10.03	28.4.04
3.		TP1-DP3	MŽP	4.2.04	nebyla vyhlášena
			MZe	2.10.03	28.4.04
4.		TP1-DP4	MŽP	4.2.04	30.6.04
5.		TP2-DP1	AV ČR	11.2.04	16.6.04
6.		TP2-DP2		11.2.04	16.6.04
7.		TP2-DP3		11.2.04	16.6.04
8.		TP2-DP4		11.2.04	16.6.04
9.		TP3-DP1	MPO	16.7.03	21.4.04
10.		TP3-DP2	MD	15.10.03	9.6.04
11.		TP3-DP3	MPO	16.7.03	21.4.04
12.		TP3-DP4	MPO	16.7.03	21.4.04
13.		TP3-DP5	MPO	16.7.03	21.4.04
14.		TP3-DP6	MZe	2.10.03	28.4.04
			MPO	16.7.03	21.4.04
15.		TP4-DP1	MPO	16.7.03	21.4.04
16.		TP4-DP2	MPO	16.7.03	21.4.04
17.		TP4-DP3	MŽP	4.2.04	nebyla vyhlášena
			MPO	16.7.03	21.4.04
18.		TP5-DP1	MPSV	26.11.03	1.6.04
19.		TP5-DP2	MPSV	26.11.03	1.6.04
20.		PP1-DP1	MŠMT	1.10.03 a 10.3.04	29.9.04
21.		PP1-DP2	MŠMT	nebyla vyhlášena	nebyla vyhlášena
22.		PP2-DP1	MŠMT	nebyla vyhlášena	18.2.04
23.		PP2-DP2	MŠMT	16.7.03	nebyla vyhlášena
24.		PP2-DP3	AVČR	program běží až od roku 2005	12.5.04 a 8.12.04
25.		PP3-DP1	MŠMT	nebyla vyhlášena	nebyla vyhlášena
26.		PP3-DP2		30.7.03	6.5.04

Pro první rok NPV I, tzn. 2004, byly veřejné soutěže vypsány opožděně v řadě resortů. AV ČR vyhlásila celý tematický program TP2 v únoru 2004, kdy už dva měsíce měly být financovány vybrané projekty. Stejně tak veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji pro většinu podprogramů v TP1 byly vypsány až v prvním čtvrtletí 2004 a MŽP vyhlásilo veřejnou soutěž na svoji část v TP3 v únoru 2004.

Na druhé straně však na rok 2005 byly vypsány veřejné soutěže včas. U dvou podprogramů PP1-DP1 a PP2-DP3 vyhlásili poskytovatelé (MŠMT a AVČR) veřejné soutěže vícekrát za rok.

V tabulce 3 je rozepsáno, kolik návrhů projektů se přihlásilo do příslušného podprogramu v rámci NPV I. Nejvíce návrhů bylo v roce 2004 do „Informační infrastruktura výzkumu“ (196 návrhů). Naproti tomu nejmenší zájem byl o podprogram „Výkonově orientovaná, bezpečná, evropsky integrovaná společnost a její mezinárodní vazby“, do kterého se přihlásilo 11 návrhů projektů.

V roce 2005 bylo v podprogramu „Podpora mezinárodní spolupráce“ přihlášeno 324 návrhů projektů a přijato 268 návrhů projektů (viz tabulka 3), což je podstatně více než v roce 2004 (viz tabulka 3). Druhý největší počet návrhů byl do podprogramu „Zdraví obyvatel“,

kam se přihlásilo 154 návrhů projektů. Na třetím místě je podprogram „Bezpečná a ekonomická doprava“, kam se přihlásilo 122 těchto návrhů. Nejméně návrhů projektů se přihlásilo do podprogramu „Životní prostředí a ochrana přírodních zdrojů“ (celkem 10 přihlášených návrhů).

V roce 2004 bylo nejvíce projektů přijato do podprogramu „Podpora mezinárodní spolupráce“ (celkový jejich počet je 83), kde bylo celkově přijato 71% návrhů, což je poměrně vysoký podíl v porovnání s ostatními podprogramy. Nejméně návrhů bylo přijato do podprogramu „Krajina a sídla společnosti“, kde byly přijaty pouze 3 projekty. Vysoký podíl odmítnutých návrhů byl v podprogramu „Informační infrastruktura výzkumu“, kde bylo přijato pouze 18% návrhů projektů.

V roce 2005 bylo nejvíce návrhů projektů přijato do podprogramu „Podpora mezinárodní spolupráce“, jejich počet je 268. To představuje 83 % všech návrhů projektů, což je značně vysoký podíl přijatých návrhů v rámci NPV I. Naopak nejméně přijatých projektů bylo do programu „Krajina a sídla budoucnosti“, kde byly přijaty k financování v tomto roce pouze dva projekty. Proto také tento podprogram vykazuje velmi nízký podíl přijatých návrhů a to pouze 17%.

V roce 2005 byl vyhlášen nový podprogram financovaný AVČR „Podpora cíleného výzkumu“. V rámci tohoto podprogramu (všechny projekty zahajují pouze v roce 2005) byly vypsané dvě veřejné soutěže, do kterých se přihlásilo celkem 180 uchazečů (v první veřejné soutěži 75 návrhů projektů a ve druhé 105 návrhů projektů). U druhé veřejné soutěže nejsou zatím výsledky známy.

Tabulka 3 Počty přihlášených a přijatých návrhů projektů do jednotlivých podprogramů v rámci NPV I pro rok zahájení 2004

číslo části NPV I	poskytovatel	počet přihlášených návrhů projektů 2004	počet přijatých návrhů projektů 2004
1. TP1-DP1	MZd	28	17
2. TP1-DP2	MZe	53	19
3. TP1-DP3	MŽP	37	21
	MZe	13	3
4. TP1-DP4	MŽP	24	7
5. TP2-DP1	AV ČR	57	43
6. TP2-DP2			
7. TP2-DP3			
8. TP2-DP4			
10. TP3-DP2	MD	103	42
9. TP3-DP1	MPO	62	29
11. TP3-DP3			
12. TP3-DP4			
13. TP3-DP5			
15. TP4-DP1			
16. TP4-DP2			
17. TP4-DP3 ³			
14. TP3-DP6	MZe	99	21

³ MŽP vypsal v tomto podprogramu rovněž veřejnou soutěž, přihlásilo se 13 návrhů projektů, z nichž 5 bylo vypsané k financování.

18.TP5-DP1	MPSV	11	5
19.TP5 –DP2	MPSV	20	9
20.PP1-DP1	MŠMT	41	26
21.PP1-DP2	MŠMT	-	-
22. PP2-DP1	MŠMT	-	-
23.PP2-DP2	MŠMT	196	36
24.PP2-DP3	AVČR	-	-
25.PP3-DP1	MŠMT	-	-
26.PP3-DP2	MŠMT	114	83

Tabulka 4 Počty přihlášených a přijatých návrhů projektů do jednotlivých podprogramů v rámci NPV I pro rok zahájení 2005

číslo NPV I	části	poskytovatel	počet přihlášených návrhů projektů 2005	počet přijatých návrhů projektů 2005
1. TP1-DP1		MZd	154	není ukončeno
2. TP1-DP2		MZe	64	13
3. TP1-DP3		MŽP	-	-
		MZe	12	2
4. TP1-DP4		MŽP	10	3
5. TP2-DP1		AVČR	92	33
6. TP2-DP2				
7. TP2-DP3				
8. TP2-DP4				
10. TP3-DP2		MD	122	53
9. TP3-DP1		MPO	67	18
11. TP3-DP3				
12. TP3-DP4				
13. TP3-DP5				
15. TP4-DP1				
16. TP4-DP2				
17. TP4-DP3 ⁴				
13. TP3-DP5				
14. TP3-DP6				
		MZe	81	13
18. TP5-DP1		MPSV	22	8
19. TP5 –DP2		MPSV	28	7
20. PP1-DP1		MŠMT	32	23
21. PP1-DP2		MŠMT	-	-
22. PP2-DP1		MŠMT	83	25
23. PP2-DP2		MŠMT	-	-
24. PP2-DP3		AVČR	180	28
25. PP3-DP1		MŠMT	-	-
26. PP3-DP2			324	268

⁴ MŽP nevypsalo v tomto podprogramu veřejnou soutěž.

5. NPV I v návrhu státního rozpočtu a jeho střednědobém výhledu.

V tabulce 5 jsou uvedeny prostředky alokované na NPV I v rámci financí vyčleněných na tento program ve státním rozpočtu. Nejvíce prostředků je alokováno na podprogram „Výzkumná centra“ (698 mil. Kč v roce 2005), kde také díky malému počtu vybraných projektů je průměrná veřejná podpora na 1 projekt 27,9 milionu Kč ročně (vypočteno z údajů za rok 2005). Naopak nejméně prostředků z veřejných zdrojů je alokováno na podprogram „Krajina a sídla budoucnosti“ (3,1 mil. Kč v roce 2004 z rozpočtové kapitoly MZe), kde však, jak již bylo uvedeno, byly v roce 2004 přijaty k financování pouze 3 projekty. Nejméně prostředků na projekt připadá u podprogramu „Podpora začínajících pracovníků výzkumu“, kde připadá v průměru 730 tis. Kč na jeden projekt (vypočteno z údajů pro rok 2004). Jak dále z tabulky 5 vyplývá podprogram „Lidské zdroje“ nebyl vůbec vypsán. Důvodem je zajištění financování této priority z jiných zdrojů, především z Evropského sociálního fondu. Podprogram „Racionální využití energie a obnovitelné přírodní zdroje“ přestane být financován z prostředků NPV I od příštího roku. Z tabulky 5 dále vyplývá, že nejvyšší podpory z veřejných zdrojů dosáhne NPV I v roce 2006.

Důvodem odlišného počtu podprogramů NPV I registrovaných ve VES⁵ od počtu podprogramů ve vládou schváleném návrhu NPV I je především vypsání veřejných soutěží na větší celky než podprogramy. Někteří poskytovatelé vypsali jednu veřejnou soutěž na více podprogramů, to se týká především MPO, AV ČR, která vypsala jednu veřejnou soutěž pro celý tematický program „Informační společnost“, a MŠMT, které vypsalo jednu veřejnou soutěž pro celý průřezový program „Regionální a mezinárodní spolupráce“ ve výzkumu.

6. Dodržení tematické náplně NPV I

Porovnáním informací o tematické náplni jednotlivých částí NPV I z VES a vládou schváleného návrhu NPV I byla odhadnuta tematická shoda mezi tím, co vláda v rámci návrhu NPV I schválila a tím, co poskytovatelé vypsali jako tematické cíle do VES, jako součásti informačního systému výzkumu a vývoje. Jedná se samozřejmě pouze o odhad, neboť informace ve VES jsou podstatně stručnější než ve vládou schváleném návrhu NPV I. Navíc někteří poskytovatelé uvádí ve VES cíle jednotlivých částí NPV I, jiní zase uvádí krátký abstrakt vládou schváleného návrhu. Navíc někteří poskytovatelé (především AV ČR u tematického programu „Informační společnost“ a MPO u částí TP3 a TP4, kde jsou poskytovateli), uvádějí ve VES pouze údaje o celém tematickém programu a nikoliv jednotlivých podprogramech. To do určité míry snižuje konkrétnost tematické náplně. Za splnění tematické náplně byla považována alespoň hrubá shoda základních cílů nebo tematický popis ve VES registrované části NPV I s tematickou náplní schválenou usnesením vlády č. 417/2003.

Většina částí NPV I (programy, podprogramy) podle informací na VES dodržela tematickou náplň danou usnesením vlády č. 417/2003, avšak existují výjimky. MZe uvádí v databázi VES tak obecné cíle, že z nich shoda s NPV I není patrná. Dílčí programy byly MZe vyhlášeny v souladu s cíly schváleného NPV I. U podprogramů „Výzkumná centra“ (poskytovatel MŠMT) jsou splněny cíle pouze částečně, neboť ve VES uvádí pouze část tematické náplně uvedené ve zmíněném usnesení vlády. Chybí vládou schválený cíl přenášet poznatky mezi jednotlivými stádii výzkumu a vývoje a organizacemi, které je využívají. V cílech podprogramu „Podpora začínajících pracovníků výzkumu“, (poskytovatel MŠMT) je jednoznačně ve VES omezen věk výzkumníků do 35 let, zatímco vládou schválený návrh

⁵) - VES – tj. „Evidence veřejných soutěží ve výzkumu a vývoji“ tvoří jednu z částí informačního systému VaV (IS VaV). Údaje do tohoto systému předávají pomocí automatizovaných internetových vstupů poskytovatelé účelové podpory z veřejných prostředků.

žádnou konkrétní hranici neuvedl, tato hranice je uvedena až ve vyhlášení schváleném vládou (a to v čl.3 a v čl.4). Jinak však je tématická náplň v souladu s návrhem NPV I schváleným usnesením vlády č. 417/2003.

7. Krátké zhodnocení zahájení a dosavadního průběhu NPV I

Národní program výzkumu I byl zahájen v roce 2004 v souladu s usnesením vlády č. 417/2003. Některé části tohoto národního programu, v souladu se zmíněným usnesením vlády, byly zahájeny o rok později. V tabulce 6 je uvedeno krátké zhodnocení některých parametrů NPV I. Jedná se o dodržení financí na NPV I uvedených v zákonu o státním rozpočtu, včasnost vypsání veřejných soutěží a tématická shoda částí NPV I porovnáním cílů ve VES a návrhu NPV I schváleném usnesením vlády č. 417/2003.

Při posuzování shody závazného ukazatele státního rozpočtu pro NPV I (tab. 6 druhý sloupec) pro rok 2004 a údajů v CEP, je velmi dobrá shoda u MZe, MŽP a MPO, u ostatních resortů byly vynaloženy na programy NPV I nižší finance než určil uvedený ukazatel. Nejnižší podíl vynaložených prostředků z hodnoty tohoto ukazatele je u MZd a MPSV.

Velmi dobrá shoda závazného ukazatele státního rozpočtu pro NPV I pro rok 2004 je s prostředky z veřejných výdajů na tentýž účel a rok uvedenými (tab. 6 první sloupec) v informaci předané MŠMT poskytovateli (v únoru 2004). Tento údaj resortů se ve většině případů shoduje s objemem financí o který se soutěžilo ve veřejných soutěžích (VES) pro první rok NPV I.

Veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji nebyly vždy vypsány včas a to především na první rok průběhu tohoto národního programu. Se zpožděním, tj. až v roce zahájení NPV I (a nikoliv již v předcházejícím roce) vypsaly veřejné soutěže na jednu nebo více částí NPV I MZd, AV ČR a MŽP. Při posuzování, jak byla dodržena tématická náplň, bylo zjištěno, že došlo k částečným úpravám některých částí MŠMT.

Tabulka 6 Zhodnocení financování, včasnosti vyhlášení veřejné soutěže ve výzkumu a vývoji a tématické shody u NPV I.⁶

poskytovatel	shoda výdajů podle stát. rozpočtu na rok 2004 a informace o prostředcích z veřejných výdajů na tentýž rok na NPV I uvedené poskytovateli	shoda výdajů podle stát. rozpočtu a účelové podpory z veřejných prostředků na projekty v IS CEP na rok 2004	včasné vyhlášení veřejné soutěže ve VaV	tématická shoda dle u.v. č.417/2003 a vypsání v.s.
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	± ⁷	±	+	±
Ministerstvo dopravy	+	±	+	+
Ministerstvo průmyslu a obchodu	+	+	+	+
Ministerstvo zdravotnictví	+	-	-	+
Ministerstvo práce a sociálních věcí	+	-	+	+
Akademie věd ČR	+	±	±	+
Ministerstvo zemědělství	+	+	+	+
Ministerstvo životního prostředí	+	+	-	+

⁶ + znamená splnění kritéria, - znamená nesplnění kritéria a ± znamená částečné splnění kritéria.

⁷ Neshoda mezi oběma údaji je způsobena snahou o co nejlepší naplnění limitu daného SR výdaji na kvalitní projekty a proto soutěže byly vypsány na vyšší objem než byl ukazatel ve státním rozpočtu. Viz též str. 5.

Tabulka 5 Finanční prostředky resortů na účelové výdaje státního rozpočtu na části NPV I, které jsou uvedené ve VESu⁸

Rozp. kapitola	Kód	Název programu	Zahájení	Ukončení	2004	2005	2006	2007	2008
MPSV	1J	Moderní společnost a její proměny (Národní program výzkumu a vývoje)	2004	2009	14 092	65 875	31 805	56 169	28 812
MŽP	1C	Krajina a sídla budoucnosti (Národní program výzkumu a vývoje)	2004	2009	16 110	16 050	1 924	606	0
MŽP	1D	Životní prostředí a ochrana přírodních zdrojů (Národní program výzkumu a vývoje)	2004	2009	7 872	17 145	9 067	2 021	0
MŽP	1I	Racionální využití energie a obnovitelné přírodní zdroje (Národní program výzkumu a vývoje)	2004	2005	9 155	13 305	0	0	0
MPO	1H	POKROK (Národní program výzkumu a vývoje)	2004	2009	59 901	143 150	128 097	99 500	56 194
MD	1F	Bezpečná a ekonomická doprava (Národní program výzkumu a vývoje)	2004	2009	76 077	97 852	113 727	102 400	83 000
MZe	1G	Využití přírodních zdrojů (Národní program výzkumu a vývoje)	2004	2009	54 637	79 292	106 064	107 286	79 595
MZe	1B	Kvalitní a bezpečná výživa (Národní program výzkumu a vývoje)	2004	2009	29 296	50 882	55 435	52 796	43 247
MZe	1R	Krajina a sídla budoucnosti-4 (Národní program výzkumu a vývoje)	2004	2009	3 146	5 709	8 122	8 421	5 453
MŠMT	1L	Lidské zdroje (Národní program výzkumu a vývoje)	2004	2009	0	0	0	0	0
MŠMT	1N	Informační infrastruktura výzkumu a vývoje (Národní program výzkumu a vývoje)	2004	2009	86 952	132 900	134 128	136 531	143 836

⁸) Údaje v tabulce jsou získány k 28.4.2005. Podle jednání resortů s RVV může dojít v průběhu roku k jejich změně (bude-li odsouhlasena).

MŠMT	1K	Program podpory začínajících pracovníků výzkumu a vývoje (Národní program výzkumu a vývoje)	2004	2009	18 969	29 067	18 973	6 620	0
MŠMT	1P	Program regionální a mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji (Národní program výzkumu a vývoje)	2004	2009	120 106	220 000	259 898	179 995	94 758
MŠMT	1M	Výzkumná centra (Národní program výzkumu a vývoje)	2004	2009	0	698 033	699 500	677 516	667 578
MZ	1A	Zdraví obyvatel (Národní program výzkumu a vývoje)	2004	2009	66 215	59 593	66 215	66 215	66 215
AV ČR	1E	Informační společnost (Národní program výzkumu)	2004	2009	148 850	139 439	180 000	180 000	140 000
AV ČR	1Q	Podpora projektů cíleného výzkumu	2005	2009	0	60 000	74 000	120 000	110 000
SOUČET					711 378	1 828 292	1 886 955	1 796 076	1 518 688

8. Shrnutí

Zahájením NPV I se podařilo zajistit financování prioritních témat Národní politiky výzkumu a vývoje České republiky a to koordinací jeho příslušných částí financovaných různými poskytovateli. Zároveň se podařilo na tento program vyčlenit značné prostředky z veřejných zdrojů a najít v rámci zákonných i kapacitních možností přijatelnou formu koordinace jednotlivých poskytovatelů v rámci NPV I. I když pro první rok NPV I byly u většiny resortů vypsané veřejné soutěže později, nedošlo většinou k ohrožení zahájení vlastních projektů v průběhu prvního roku tohoto národního programu. V potaz je třeba vzít i nejistou situaci ohledně zahájení NPV I v době reformy veřejných financí, když poměrně dlouhou dobu po přijetí usnesení vlády č. 417/2003 nebylo jasné, zda vůbec budou veřejné prostředky na zahájení tohoto programu k dispozici. K podstatnému zlepšení včasnosti vypsaní veřejných soutěží došlo v dalším roce průběhu NPV I. Většina programů je alespoň v obecnějších rysech shodná se vládou schváleným zadáním tohoto národního programu. Konkrétnějšímu srovnání tematické shody jednotlivých částí brání podstatně stručnější popis cílů ve VES na straně jedné a detailní definice cílů v návrhu NPV I na straně druhé. Celkově se do NPV I přihlásilo 2142 návrhů projektů a k financování bylo přijato 860 projektů. Národní program je koordinován Radou NPV, která je z většiny složena z odborníků státní správy, což umožňuje podpořit meziresortní spolupráci a eliminovat potenciální konflikty zájmů typické pro zainteresované odborníky.

Určitým zklamáním je snížení výdajů z veřejných prostředků na NPV I původně určených usnesením vlády č. 417/2003 v zákonech o státním rozpočtu České republiky na další léta. Navíc někteří poskytovatelé drasticky snížili rozpočtové prostředky na NPV I nebo dokonce nevypsali veřejnou soutěž na příslušný podprogram. Především v tomto ohledu se ukázala koordinace NPV I jako málo účinná, neboť neexistují mechanismy, které by umožnily koordinátorovi efektivně ovlivňovat činnost jednotlivých resortů v rámci tohoto národního programu, neboť za správu prostředků z veřejných zdrojů odpovídá ze zákona poskytovatel a nikoliv koordinátor. Jako nejjednodušším prostředkem ke zlepšení koordinace bylo koordinátorem identifikováno snížení počtu poskytovatelů, což bylo zapracováno do přípravy Národního programu výzkumu II.

Určité rezervy byly shledány i v zastoupení průmyslového a uživatelského sektoru v poradních orgánech jednotlivých poskytovatelů, s pochopitelnou výjimkou MPO. V souladu s opatřením č. 13 materiálu „Přístup České republiky k materiálu Evropské komise „Investovat do výzkumu: Akční plán pro Evropu“ schváleném usnesením vlády č. 513/2004 Rada NPV doporučí jednotlivým poskytovatelům ještě vyšší podíl průmyslu a zainteresované veřejnosti v radách programů.

Na úrovni Rady Národního programu výzkumu byl dosud malý prostor pro rozšíření zástupců průmyslu a uživatelské sféry, neboť počet členů Rady je dán jejím Statutem, ze kterého také vyplývá dvouleté funkční období členů. Ke konci roku 2005 končí toto dvouleté funkční období a nová Rada NPV již bude klást menší personální nároky na zastoupení poskytovatelů, neboť jejich počet byl drasticky snížen (pouze na dva). Tím se otvírá prostor k širšímu zastoupení zainteresované veřejnosti v této radě. V patřičné míře by v nové Radě NPV požadavky jednotlivých resortů zohledněny být měly, neboť řada tematických priorit je sektorově těmto „bývalým“ poskytovatelům blízká. Proto se předpokládá, v souladu s návrhem Národního programu výzkumu II (NPV II), který vláda schválila svým usnesením č. 272/2005, že tyto odborníky budou nominovat sektorově blízká ministerstva. Tím se svého vlivu na koordinaci NPV I zcela nezbaví.

Příloha 1

Rada NPV

doc. RNDr. Petr Kolář, CSc. (předseda)	MŠMT
Ing. Martin Pecina, MBA	MPO
prof. MUDr. Jiří Kvasnička, CSc.	MZd
Hana Vejmelková	MPSV
Ing. Jiří Stehlík	MZe
Ing. Petr Nahodil	MŽP
doc. Ing. Jiří Volf, CSc.	MF
Ing. Antonín Tesařík	MD
Ing. Karel Aim, CSc.	AVČR
Ing. Karel Klusáček, CSc., MBA	TC AV ČR
doc. Ing. Karel Šperlink, CSc.	SPD
Ing. Václav Neumajer	AVO
prof. Ing. Jaroslav Pokorný, DrSc.	RVŠ
prof. Ing. Jiří Witzany, DrSc.	ČKR
Ing. Miroslav Janeček, CSc.	RVV
Ing. Václav Hanke, CSc.	MŠMT
Ing. Petr Křenek, CSc.	MŠMT

Ing. Miroslav Marek, CSc. (tajemník)	MŠMT
--------------------------------------	------

Pracovní skupina pro koordinaci Národního programu výzkumu I

Ing. Miroslav Marek, CSc.	MŠMT
Ing. Václav Hanke, CSc.	MŠMT
Ing. Koloman Ferjentsik	MŠMT
RNDr. Marek Blažka	RVV
RNDr. František Rypáček, CSc.	AV ČR
Ing. Josef Faltus	MPO
MUDr. Ivan Pfeifer	MZd
Ing. Olga Křištofiková	MDS
Ing. Jiří Fereš	MŽP
Ing. Jiří Stehlík	MZe
Ing. Josef Průša	MPSV
Ing. Václav Neumajer	AVO

OBSAH:

1. Úvod.....	1
2. Koordinace NPV I	1
3. Financování NPV I na úrovni poskytovatelů v letech 2004 a 2005.....	4
4. Vyhlášení veřejných soutěží v letech 2004 a 2005	6
5. NPV I v návrhu státního rozpočtu a jeho střednědobém výhledu.....	10
6. Dodržení tématické náplně NPV I	10
7. Krátké zhodnocení zahájení a dosavadního průběhu NPV I.....	11
8. Shrnutí.....	14
Příloha 1	15